

Toelichting wetgeving en regels op dijken

1. Dijkophoging 'De Dijken van Morgen'

Uit gesprekken met bewoners blijkt dat er veel vragen zijn over de dijkophoging in het kader van het project De Dijken van Morgen, en over de wettelijke basis en de afspraken die daarbij horen.

Om iedereen hierover op een gelijke en duidelijke manier te informeren, geven wij u in dit document een toelichting op de achtergrond van het project, de geldende wet- en regelgeving en de manier waarop wij de dijkophoging aanpakken.

Hierbij leggen wij ook uit wat dit betekent voor u als bewoner en hoe wij samen tot afspraken komen over de uitvoering. Voor de exacte juridische bepalingen wordt verwezen naar de desbetreffende wet- en regelgeving.

2. Watersysteem onder zeeniveau

Het deel van Nederland waar wij wonen, werken en naar school gaan ligt meters lager dan de zee. Om het land te beschermen tegen water, hebben wij dijken en pompen gebouwd. Maar het land wordt steeds lager, het zakt weg met ongeveer 1 cm per jaar. Dat lijkt niet veel, maar dat is over 100 jaar een meter! Het diepste punt in het gebied van het Hoogheemraadschap van Delfland ligt 6 meter onder de zee.

Terwijl het land zakt, stijgt de zee. En er valt meer regen in korte tijd, denk maar aan de stortbuien in de zomer. Daarom is Delfland altijd bezig met het op orde houden van de dijken, de sloten en de pompen. Om te zorgen dat we droge voeten houden.

De duinen en de rivierdijk bij Rotterdam beschermen ons tegen het water van de zee en de Maas. Het regenwater uit de sloten pompt Delfland omhoog naar de boezem. Dat zijn de grote kanalen en vaarten zoals de Schie. Via de boezem pompt Delfland het water naar de zee of naar de rivier. Omdat het land zakt, zakken de dijken ook mee. Maar het water blijft op hetzelfde niveau staan. Op een gegeven moment moet Delfland de dijken weer ophogen.

Het watersysteem van polder, boezem, rivier en zee

3. Waterwet (Rijk)

In de Waterschapswet en de Omgevingswet zijn kaders gegeven aan de waterschappen voor het waterbeheer. De Omgevingswet (zie ook www.overheid.nl) regelt onder andere dat de waterschappen een legger en Waterschapsverordening moeten vaststellen. Hierin zijn bijvoorbeeld de afmeting van de dijken vastgelegd met regels wat wel en wat niet is toegestaan bij een dijk. Ook is in de Omgevingswet geregeld dat de provincie veiligheidsnormen moet vaststellen voor een bepaalde categorie dijken, de zogenaamde regionale waterkeringen. De Omgevingswet regelt tevens welke wettelijke instrumenten een

waterschap mag inzetten om werkzaamheden af te kunnen dwingen als er geen overeenstemming wordt bereikt met de grondeigenaar. Deze instrumenten worden toegelicht onder het kopje "Wettelijke instrumenten".

4. Omgevingsverordening Zuid-Holland (Provincie)

De provincie Zuid-Holland heeft de Omgevingsverordening Zuid-Holland vastgesteld. Deze verordening deelt alle dijken in veiligheidsklassen in. Hoe hoger de potentiële schade in het geval van het doorbreken van de dijk, hoe hoger het vereiste beschermingsniveau. In de Omgevingsverordening staan de bepalingen met betrekking tot de primaire keringen.

De dijk langs het Oosteinde is een regionale waterkering en valt onder de Omgevingsverordening. De dijk valt in de veiligheidsklasse III. Dat betekent dat volgens de norm bij weersomstandigheden die eens in de 100 jaar kunnen voorkomen de dijk mag overstromen of doorbreken.

In de verordening staat ook dat Delfland periodiek alle dijken moet toetsen. Alle waterschappen en alle provincies samen hebben op landelijk niveau de regels voor de toetsing vastgesteld. Delfland moet vervolgens periodiek aan de provincie rapporteren of de dijken nog voldoen aan het beschermingsniveau als hoogte en sterkte.

5. Legger, waterschapsverordening en beleidsregels (Delfland)

Delfland kent regelgeving. De Waterschapsverordening, de Legger en de beleidsregels zijn de belangrijkste. Hierin zijn regels opgenomen om de waterstaatswerken, zoals dijken, te beschermen. Dat betekent dat Delfland regels heeft opgesteld, en dat sommige activiteiten in een zone bij een dijk niet zijn toegestaan of dat er een vergunningplicht geldt. De legger en de Waterschapsverordening zijn vastgesteld door het bestuur van Delfland. De legger en de Waterschapsverordening zijn te zien als een wet waarin voorgeschreven is hoe de dijk eruit moet zien en welke voorwaarden er gelden. Dit is publiekrecht. Dat betekent dat de regels voor iedereen gelden. De regelgeving zoals de legger, de Waterschapsverordening en de beleidsregels zijn te vinden op de website van Delfland www.hhdelfland.nl onder de knop "over ons" en vervolgens "beleid en regelgeving". De Waterschapsverordening van Delfland is ook via deze link te vinden: [Waterschapsverordening Delfland | Lokale wet- en regelgeving](#)

De legger regelt in combinatie met de Waterschapsverordening en beleidsregels drie belangrijke zaken:

- Minimale afmetingen, vorm, ligging en constructie van de dijk
- Onderhoudsplichten van de dijk en langs de dijk
- Regels wat wel en niet mag op de dijk

De dijk is ook vastgelegd in het omgevingsplan van een gemeente (onder de Omgevingswet). Vroeger heette dit bestemmingsplan. Wanneer een dijk in een omgevingsplan is opgenomen, betekent dit dat er specifieke regels gelden voor het gebruik, beheer en de bescherming van die dijk en het omliggende gebied. Het omgevingsplan is vaak breder bekend dan de legger en de Waterschapsverordening. De regels zijn er om te waarborgen dat de dijk zijn waterkerende functie behoudt en de veiligheid van de omgeving gewaarborgd blijft.

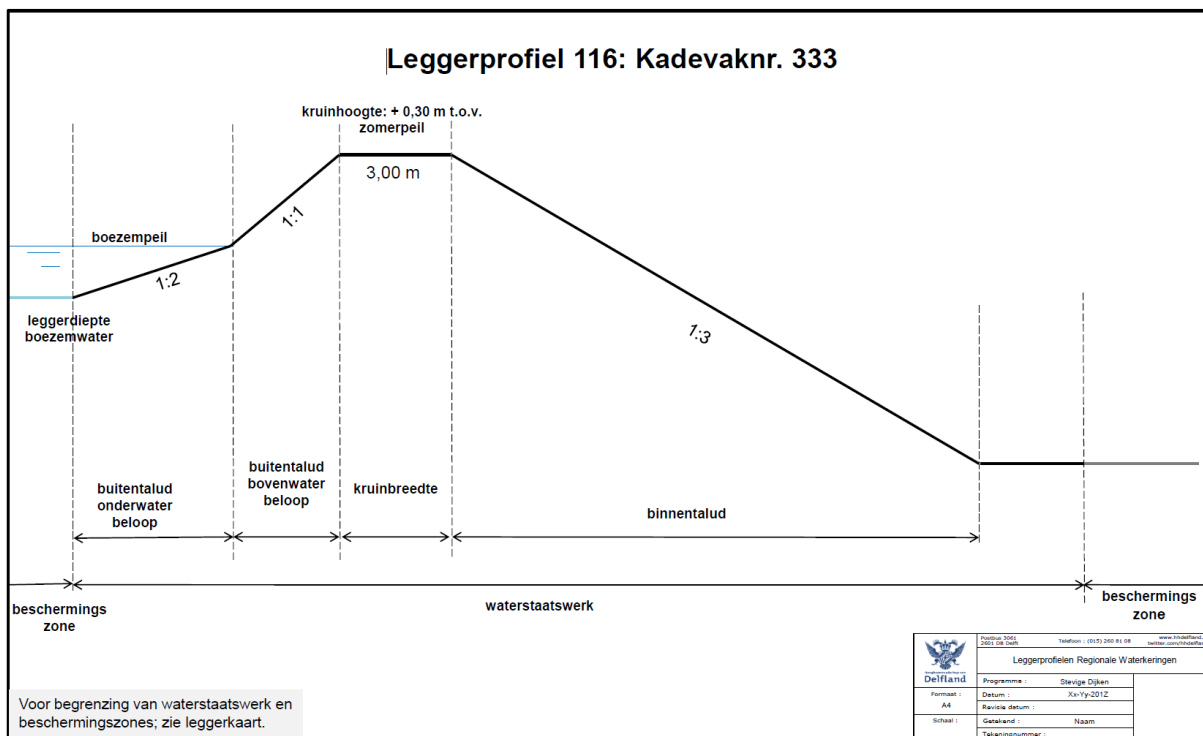
5.1 Minimaal vereist profiel van de dijk

In de legger heeft Delfland de precieze afmetingen van de dijk vastgelegd die nodig zijn om te kunnen voldoen aan het beschermingsniveau zoals vastgelegd in de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening.

De afmetingen van dijk langs zijn als volgt vastgelegd in de legger:

- Minimale hoogte NAP -2,0 m
- Minimale breedte van de kruin 3 meter
- Talud aan de zijde van de tuinen minimaal 1:3
- Talud aan de zijde van het water minimaal 1:1

Overigens houdt Delfland de dijk ongeveer 15 cm hoger op dan de minimale leggerhoogte. Deze marge is bedoeld om zettingen in de komende jaren te compenseren (het gebied zakt elk jaar weer). Zou er geen overhoogte worden aangebracht, dan zou de dijk binnen 1 jaar weer onder de minimale leggerhoogte en -breedte zijn gezakt, waardoor er regelmatig werkzaamheden aan de dijk zouden moeten plaatsvinden om de dijk op hoogte te houden.

Profiel uit de legger (minimale leggerprofiel waar de dijk aan moet voldoen)

5.2 Onderhoudsplichten

De legger regelt ook de onderhoudsplichten. In de nu geldende legger staat het volgende over het onderhoud:

- Het buitengewoon onderhoud (het op hoogte en sterkte houden van de dijk conform het minimale leggerprofiel) ligt bij Delfland.
- Het buitengewoon onderhoud van de overdimensionering (het daadwerkelijk aanwezige profiel dat ruimer is dan het minimale leggerprofiel, ook wel de aanheling genoemd) ligt bij de grondeigenaar.
- Het dagelijks onderhoud (zoals maaien en molsgaten dichten) ligt bij de grondeigenaar.

In de leggertekst staat precies omschreven wat er onder buitengewoon en dagelijks onderhoud wordt verstaan.

5.3 Regels bij een dijk

In de legger staan zoneringen waarin bepaalde regels gelden. In de zonering waterstaatswerk gelden strengere voorwaarden dan in de beschermingszone.

Om de waterkerende functie van de dijk te beschermen, heeft Delfland voor de zoneringen uit de legger regels opgesteld. Er mag dus niet zomaar worden gegraven in een dijk of objecten op worden geplaatst. In de Waterschapsverordening en de beleidsregels staan welke objecten wel en welke objecten niet op een dijk mogen worden geplaatst (zoals bomen, planten, schuttingen, schuren, huizen enz.). In de Waterschapsverordening staan ook die gevallen waarvoor geen vergunning nodig is.

Voor de zonering die geldt op uw perceel zoekt u naar 'Legger Delfland'. De legger is te vinden op de website van Delfland: www.hhdelfland.nl onder het kopje "loket".

6. Aanpak dijkophoging

Delfland meet periodiek hoe hoog, breed en sterk de dijken zijn. Voldoet een dijk niet aan de vereiste veiligheidsnorm, dan komt de dijk in het ophoog- of verbeterprogramma terecht. Delfland staat voor de wettelijke taak de dijk veilig te houden. Dat betekent dat de dijk nu op hoogte moet worden gebracht en soms ook verstevigd moet worden.

De dijk is regelmatig ingericht als tuin of er staan schuren, kassen of woningen op. Veel objecten op de dijk zijn destijds geplaatst zonder de benodigde vergunning. Dit is in de loop der jaren ontstaan. Ook makerlaars vertellen vaak niet dat er een dijk in de tuin ligt. Zoals in

H5 uitgelegd, staat de dijk ook in het omgevingsplan (vroeger bestemmingsplan). Dit is bij mensen vaak beter bekend dan de legger en de Waterschapsverordening.

In Nederland geldt het juridische uitgangspunt dat iedereen de wet hoort te kennen. Dit betekent dat bewoners en grondeigenaren zelf verantwoordelijk zijn om na te gaan welke regels gelden voor hun perceel of hun omgeving, ook als het om dijken gaat. Als bewoners en grondeigenaren niet op de hoogte zijn van de wetgeving, wordt dit juridisch gezien niet als voldoende reden beschouwd om de regels niet na te leven. Nu de dijk verhoogd moet worden, merken we hoe belangrijk dit uitgangspunt is.

Op basis van de Omgevingswet, de legger en de Waterschapsverordening kan Delfland de bewoners verzoeken om alle objecten van de dijk zelf te verwijderen omdat ze de ophoging belemmeren en de veiligheid van de dijk verminderen. Ook gelden er voorwaarden waaronder iets wel of niet mag worden teruggeplaatst.

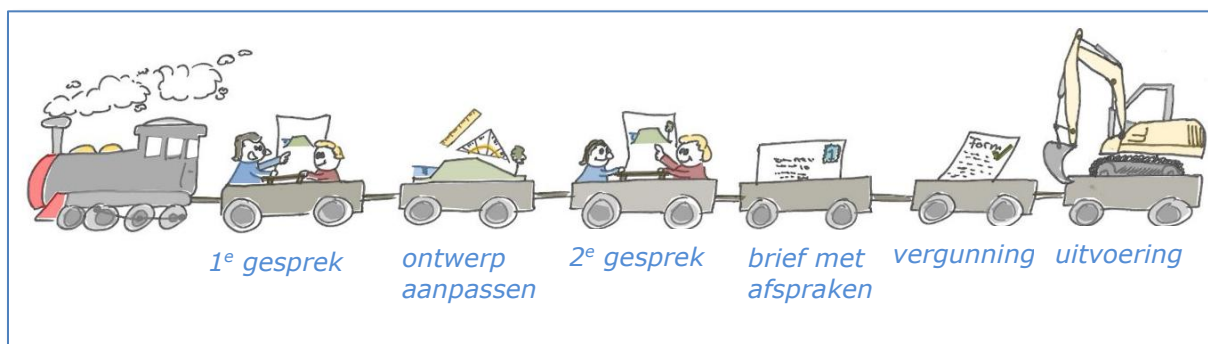
De dijken die Delfland momenteel moet ophogen, zijn vaak in eigendom van anderen. Delfland hoeft strikt genomen ook geen eigenaar te zijn omdat het gaat om werken van algemeen belang. Een dijk biedt bescherming tegen overstromingsrisico's. Wel wordt van een waterschap verwacht dat het de eigenaar op de hoogte stelt van de werkzaamheden.

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om het verwijderen van objecten (via handhaving) en ophogen van de dijk (via een gedoogplicht) af te dwingen.

6.1 In gesprek met elkaar

Delfland realiseert zich dat de dijkophoging een grote impact heeft op de tuinen en percelen. Daarom heeft Delfland gekozen om in gesprek met de bewoners te kijken waar er mogelijkheden zijn om de impact te verminderen. Dat kan bijvoorbeeld door het verwijderen van objecten door Delfland in plaats van dat de bewoners dat zelf moeten doen. Of door het vervangen van de beschoeiing, het terugplaatsen van een hek of toegangspad naar de woning door Delfland.

Als eerste wordt er in een gesprek bij de bewoners thuis het concept-ontwerp van de dijkophoging besproken. Daarbij wordt ook gekeken welke wensen en aandachtspunten de bewoners hebben. Delfland beoordeelt de wensen en aandachtspunten binnen de kaders van een veilige dijk en wil in iedere situatie hetzelfde handelen (gelijke behandeling). In het tweede gesprek licht Delfland toe welke wensen en aandachtspunten wel of niet meegenomen zijn in het ontwerp. Vervolgens worden de besproken punten vastgelegd in een brief en samen met het definitief ontwerp verzonden aan de bewoner. Daarna is er nog de mogelijkheid om binnen 2 weken te reageren op de brief of alle besproken punten goed zijn opgeschreven.

De trein van gesprekken, ontwerpen en uitvoeren

Delfland vindt het belangrijk dat wat we toezeggen in de gesprekken, voor iedereen hetzelfde is. Daarbij wordt ook gekeken naar de doorwerking naar alle dijken in ons beheergebied. Een relatief kleine afspraak op één perceel kan immers doorwerken naar alle honderden tuinen op dijken. De afspraken legt Delfland per perceel vast in een brief. Zo probeert Delfland met de bewoners overeenstemming te bereiken om zo min mogelijk terug te moeten vallen op de wettelijke instrumenten die een waterschap mag inzetten om de werkzaamheden af te dwingen.

7. Opwaardering dijk Oosteinde: van polderkade naar regionale kering

In 2017 is de dijk langs het Oosteinde formeel opgewaardeerd van een polderkade naar een regionale waterkering. We begrijpen dat dit bij bewoners vragen oproept, bijvoorbeeld of dit gevolgen heeft voor het gebruik van de tuin of de regels die gelden.

Voor bewoners maakt deze opwaardering geen verschil in de regels en beperkingen. Op een polderkade golden namelijk al dezelfde regels als op een regionale waterkering. Ook vóór 2017 mochten bewoners hun tuin niet zonder vergunning aanpassen, bijvoorbeeld door het plaatsen van objecten of het wijzigen van het maaiveld. Deze regels zijn dus niet veranderd.

Wat wel is veranderd, is de manier waarop Delfland de veiligheid van de kering beoordeelt. Regionale waterkeringen worden volgens landelijke regels getoetst en onder toezicht van de provincie. Hierbij wordt gekeken naar onder andere de hoogte en de stabiliteit van de kering. Uit deze toetsing is gebleken dat de dijk op sommige locaties niet voldoet aan de eisen voor hoogte. Daarom wordt de dijk in dit project opgehoogd. De stabiliteit van de dijk voldoet wel.

De minimale afmetingen van de dijk zijn vastgelegd in de legger. Deze zijn niet veranderd ten opzichte van de situatie vóór 2017. De dijk had toen al hetzelfde profiel als nu is vastgelegd voor de regionale kering. Bij het maken van het ontwerp is nadrukkelijk rekening gehouden met de situatie van bewoners. Zo is in het schetsontwerp besloten om de kruin in de tuinen te versmallen van 3 meter naar circa 1,5 meter. Dit is voldoende voor de stabiliteit van de dijk en beperkt de impact op de tuinen van bewoners.

8. Bezwaar of beroep

Dat de dijk moet worden opgehoogd tot een bepaalde hoogte en breedte volgt rechtstreeks uit de legger. De legger is vastgesteld, heeft destijds ter inzage gelegen en geldt voor iedereen. Als Delfland de dijk ophoogt conform de afmetingen van de legger, is er geen nieuw besluit nodig. Er is tegen het ophogen van de dijk geen bezwaar mogelijk bij de Bezwaarschriftencommissie of beroep bij de Rechtbank.

Als Delfland de dijk anders aanlegt dan in de legger staat, dan is dat een wijziging. Voor wijzigingen is wel een apart besluit nodig. In de Waterschapsverordening staat dat Delfland in dat geval een omgevingsvergunning voor een wateractiviteit (vergunning eigen dienst) moet aanvragen. In de omgevingsvergunning wordt de wijziging beschreven en hoe nadelige effecten worden beperkt. Er kan tegen een omgevingsvergunning bezwaar worden gemaakt bij de Bezwaarschriftencommissie van Delfland. Daarna kan ook nog beroep worden ingesteld bij de Rechtbank. Voor dit project wordt een vergunning eigen dienst aangevraagd om de kruin te versmallen van 3 meter naar 1,5 meter.

Soms heeft Delfland een vergunning van bijvoorbeeld de gemeente nodig om de dijkophoging uit te mogen voeren. Bijvoorbeeld een vergunning voor de kap van bomen. Als de gemeente besluit de vergunning te verlenen, dan is het mogelijk om tegen die vergunning bezwaar te maken bij de Bezwaarschriftencommissie van de gemeente. Daarna kan ook nog beroep worden ingesteld bij de Rechtbank.

9. Schadevergoeding

Over het algemeen biedt Delfland geen financiële compensatie voor het verwijderen van objecten op de dijk en de ophoogwerkzaamheden. De ligging en hoogte van de dijk is immers vastgelegd in de legger. En volgens de regels mogen er niet zomaar objecten op de dijk worden geplaatst. Als er aantoonbaar schade ontstaat door de uitvoering, dan kan de schade hersteld of vergoed worden.

Indien mensen schade lijden, zijn in de wet mogelijkheden opgenomen om een verzoek in te dienen voor een compensatie. Er kan dan een verzoek worden ingediend bij Delfland. Een verzoek wordt vervolgens behandeld volgens de Verordening Nadeelcompensatie Hoogheemraadschap van Delfland 2024 (zie www.hhdelfland.nl onder de knop "contact" en vervolgens "een schadeverzoek indienen").

10. Wettelijke instrumenten

In de Omgevingswet zijn voor waterschappen bevoegdheden opgenomen om de taken voor goed waterbeheer te kunnen uitvoeren. Delfland spant zich in om met alle bewoners overeenstemming te bereiken om zo min mogelijk terug te moeten vallen op de wettelijke instrumenten die een waterschap mag inzetten om de werkzaamheden af te dwingen.

Mocht er onverhoopt geen overeenstemming kunnen worden bereikt, dan zijn hieronder de wettelijke instrumenten toegelicht die een waterschap mag inzetten.

10.1 Inspectie

In artikel 10.5 van de Omgevingswet staat dat personen die werken voor of namens het waterschap alle plaatsen kunnen betreden als zij een waterwerk zoals een dijk moeten inspecteren. Voor het betreden van deze plaatsen is geen toestemming van de eigenaar nodig. Deze mogelijkheid volgt direct uit de Omgevingswet. Er is geen apart besluit van Delfland nodig. Er kan geen bezwaar of beroep bij de rechtbank worden ingediend.

10.2 Onderhoud- en herstelwerkzaamheden (binnen het leggerprofiel)

Het gaat om kleine, maar ook om grote onderhoudswerkzaamheden van de dijk binnen de afmetingen van de legger. De eigenaren en gebruikers van de grond moeten de onderhoudswerkzaamheden toestaan, oftewel gedogen. Dit is geregeld in artikel 10.2 van de Omgevingswet. Het waterschap moet ten minste 48 uur voor het uitvoeren van deze onderhouds- en herstelwerkzaamheden de eigenaar schriftelijk informeren over de voorgenomen werkzaamheden. Dit volgt direct uit de Omgevingswet. Er is geen apart besluit van Delfland nodig. Er kan geen bezwaar of beroep bij de rechtbank worden ingediend.

10.3 Aanleg en wijziging (buiten het leggerprofiel) en het verrichten van onderzoek

Als er nieuwe dijk moet worden aangelegd, of de afmetingen van de dijk moeten worden aangepast (dus afwijken van de afmetingen uit de legger), zal er een vergunning eigen dienst nodig zijn. Als een belanghebbende bezwaar wil maken tegen de nieuwe dijk of aanpassing van een bestaande dijk, kan een bezwaarschrift worden ingediend bij de bezwaarschriftencommissie van Delfland. Daarna kan beroep worden ingesteld bij de rechtbank. Omdat het gaat om een werk van algemeen belang zal de perceeleigenaar de werkzaamheden moeten gedogen.

De meeste perceeleigenaren¹ zien het (algemene) belang in van de aanleg van de nieuwe dijk of aanpassing aan een bestaande dijk. Als het geval zich voordoet dat een perceeleigenaar de werkzaamheden op zijn perceel niet wil toestaan, kan het waterschap voor de uitvoering van de werkzaamheden op grond van artikel 10.11 en 10.17 van de Omgevingswet een gedoogplicht opleggen. Er is dus een apart besluit van Delfland nodig.

Voordat het besluit zal worden genomen, zal Delfland in gesprek gaan met de betreffende perceeleigenaar om tot overeenstemming te komen. Mocht dit lukken dan zal het ontwerpbesluit ter inzage worden gelegd en kan de perceeleigenaar een zienswijze naar voren brengen. Daarna zal het besluit tot het opleggen van de gedoogplicht worden genomen. Tegen het besluit kan beroep worden ingesteld bij de rechtbank.

Tenzij er een verzoek om een voorlopige voorziening bij de rechtbank wordt ingediend, kan Delfland na het besluit tot het opleggen van de gedoogplicht, starten met de uitvoering van de werkzaamheden.

10.4 Handhaving

Wanneer toezichthouders van Delfland tijdens inspecties constateren dat de regels niet worden nageleefd, volgt in de meeste gevallen eerst een schriftelijke waarschuwing. De bewoner wordt dan in de gelegenheid gesteld om de overtreding binnen een bepaalde termijn te herstellen. Als hier onvoldoende of geen gehoor aan wordt gegeven, treedt Delfland handhavend op. Dat kan met een last onder dwangsom of met een last onder bestuursdwang. Tegen het besluit tot handhaven (last onder dwangsom of last onder bestuursdwang) kunnen belanghebbenden een bezwaarschrift indienen bij de bezwaarschriftencommissie van Delfland. Daarna kan beroep wordt ingesteld bij de rechtbank.

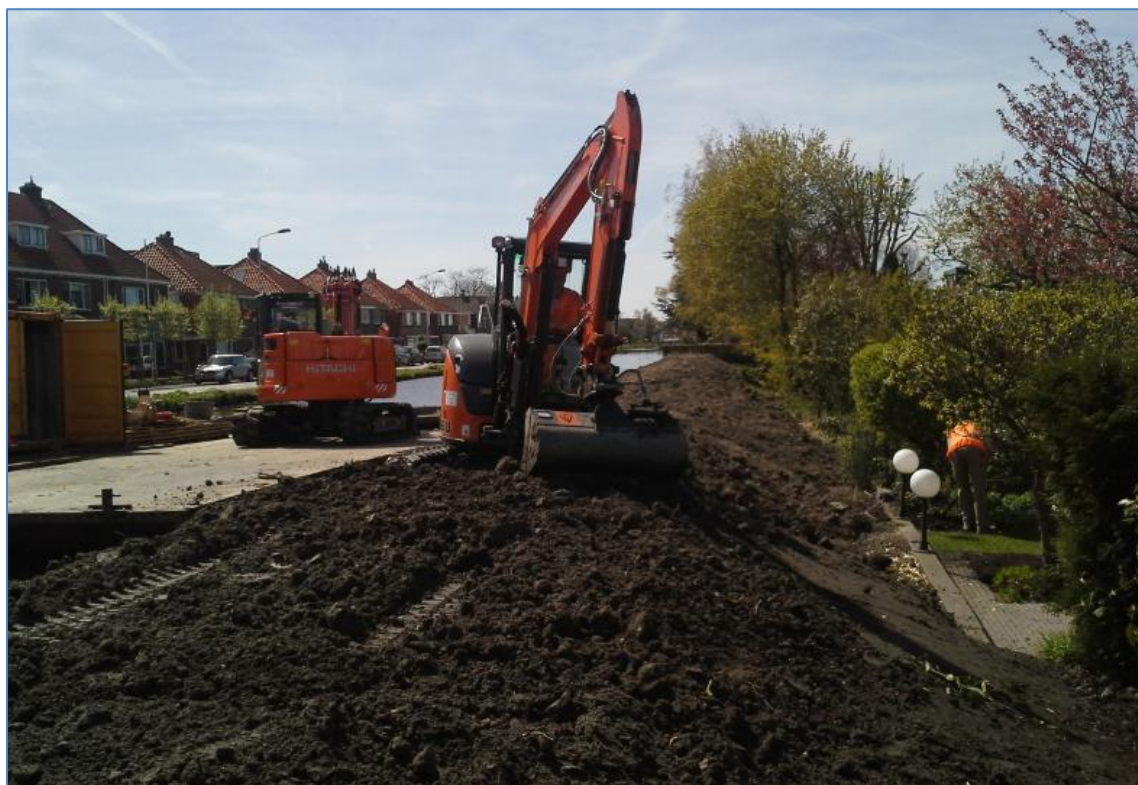
In een uiterste geval is het mogelijk om bij overtreding van de gedoogplicht, deze strafrechtelijk te handhaven en het betreden van de grond met behulp van de politie mogelijk te maken.

¹ Voor de leesbaarheid wordt hier "perceeleigenaar" gehanteerd. Hieronder vallen alle rechthebbende op de onroerende zaak.

11. Foto's uitvoering

Weghalen van beplanting in de tuin

Ophogen van de dijk met klei

Een afgewerkte dijk